

Een moestuinplan maken

De winterperiode is de beste tijd om een moestuinplan te maken. In de tuin is niet veel te doen en laten we eerlijk zijn, tuinieren is leuk maar in de winter net iets minder omdat het buiten koud en nat is. Binnen bij de kachel broeden we onze plannen uit en zetten ze op papier. Een moestuinplan maken is makkelijker dan het lijkt. Vandaag vertel ik wat over de voordelen van wisselteelt, voor- en nateelt en combinatieteelt en hoe je het een moestuinplan kan maken.

Waarom een moestuinplan maken?

Je zal misschien denken, waarom zo ingewikkeld? Een moestuinplan in zo'n gedoe, kan ik niet gewoon beginnen met zaaien en planten? Natuurlijk kan dat, maar een moestuinplan is wel handig. Het geeft het hele seizoen structuur aan de moestuin en de zaaiperioden en voorkomt dat je straks groenten zaait waar je eigenlijk geen plaats voor hebt. Door wisselteelt toe te passen en gebruik te maken van goede en slechte burens, Combinatieteelt dus, zullen planten minder snel ziek worden waardoor je meer kan oogsten.

Een moestuinplan maak je helemaal naar je eigen wensen en ideeën. Het bepaald ook min of meer hoe je moestuin eruit komt te zien. Waar moet je op letten als je een moestuinplan gaat maken? Vandaag gaan we kijken naar het. Wat, waar, waarom, wanneer.

We beginnen met het Wat

Welke groente ga je kweken?

Maak een lijstje van groenten en fruit die jij en je gezin lekker vinden. Ik zelf vind het ook leuk om groenten te kweken die je normaal niet in de winkel kan kopen, zoals ronde courgettes, lemoenpepers of muismeloentjes. Bedenk ook hoeveel je wilt kweken, als je 30 plantjes sla tegelijk gaat zetten kan je ervanuit gaan dat je een paar weken later al genoeg sla op heb voor het hele jaar.

Hoe is de ligging van de moestuin?

Bepaal van tevoren hoe de ligging van de moestuin is. Hoeveel uren zon krijgt je moestuin? Neem dit mee in je moestuinplan. Vruchtgewassen hebben meer dan zes uur zon per dag nodig maar slasoorten doen het ook goed bij twee of drie uur zon per dag. Je kan sla ook in de schaduw kweken.

Geef aardbeien en vruchtgewassen de zonnigste plaats. Kijk ook naar de hoogte van een gewas of bomen die schaduw kunnen geven.

Het moestuinplan tekenen

Ik heb mijn moestuinplan getekend in Excel, voor mij erg handig omdat ik hem 1 keer heb getekend en verder ieder jaar aanpast naarmate de tuin ook veranderd. Ik ben begonnen bij de vaste punten in de tuin. De schuur, kas, paden, bomen en vaste planten vormen de basis van de moestuin. Daarna vul ik de vakken in waar meerjarige soorten staan als rabarber en aardbeien.

Voor aardbeien hebben we meerdere vakken, aangezien aardbeienplanten om de twee of drie jaar vervangen moeten worden, wijzelf doen dit om de drie jaar. Dit neem ik mee in de teeltrotatie als hoofdteelt, als het bed behouden blijft voor het volgende jaar.

Tekenen op schaal

Meet je moestuin op met een meetlint en reken het aantal meters om naar centimeters. Als je tekent op een schaal van 1 op 100 betekent dit dat iedere centimeter op je tekening in werkelijkheid 100 centimeter is. Je kan ook kiezen voor een schaal 1 op 50 of wat je ook maar wilt, als je maar op de hele tekening dezelfde berekening toepast.

Als je het aantal planten per vak wilt berekenen houdt dan rekening met tussenruimten tussen de planten zodat ze allemaal voldoende ruimte hebben om te volgroeien. Het aantal planten berekenen kan handig zijn bij het zaaien maar ik moet eerlijk zeggen dat ik altijd wat meer zaai om zo verliezen te kunnen compenseren. Dan maakt een plantje meer of minder niet uit.

Tip: maak je moestuinbedden niet breder dan 1,2 meter. Dit is de lengte van je arm maal twee. Zo is een moestuinbed aan twee kanten bereikbaar zonder dat je erop hoeft te lopen, wat de grond ten goede komt.

Moestuinplan maken

Daarna begin ik met de groenten die absoluut niet in een vak mogen waar vorig jaar hetzelfde gewas stond: aardappels, tomaten en koolgewassen. Om te voorkomen dat ziekten ontstaan doen veel mensen aan wisselteelt

Na de “lastigste” groenten vul ik de andere vakken in. Zij gaan ook niet twee jaar na elkaar in hetzelfde vak, maar met die soorten ben ik toch wat makkelijker.

Door goed af te wisselen krijg je gezonde planten en minder ziekten. De planten halen allemaal andere voedingsstoffen uit de grond en zou je dezelfde gewassen steeds op dezelfde plaats kweken dan hebben planten minder voeding met als gevolg dat planten sneller ziek worden of minder goed groeien. Dit heeft uiteindelijk gevolgen voor de oogst.

Voordat we verder gaan met plannen ga ik eerst even wat over wissel en combinatieteelt vertellen.

Wat is wisselteelt?

Bij wisselteelt zet je groenten ieder jaar op een andere plaats. Door jaarlijks een moestuinplan te maken kan je terugkijken naar plannen van voorgaande jaren en komt iedere groente steeds in een ander vak. Zo voorkom je bijvoorbeeld knolvoet bij koolplanten door ze pas na vijf of zes jaar in hetzelfde vak te laten terugkeren

Indeling groentefamilie en mestbehoefte

De gedachten achter wisselteelt is de indeling van groentefamilies. Iedere familie heeft ongeveer dezelfde mestbehoefte en deze planten zijn vaak vatbaar voor dezelfde ziekten. In de ideale wereld zou je een moestuin met zes vakken hebben, dan zou je deze families ieder jaar kunnen roteren waardoor iedere familie maar één keer per zes jaar in hetzelfde vak terecht komt. Bovendien stimuleren ze elkaar omdat er bij de rotatie rekening wordt gehouden met de mestbehoefte.

In het onderstaande lijstje zie je dat de gewassen om en om veel en weinig mest nodig hebben. Zo voorkom je uitputting van de grond. Wat nog een mooi voordeel is bij deze teeltrotatie is dat je het jezelf makkelijker maakt door ieder jaar de gewassen één vak door te schuiven. Dat betekent geen ingewikkelde puzzels maken. Vaste bedden reken ik dan even niet mee. Vaste bedden zijn bijvoorbeeld asperges, rabarber en fruit.

1. Koolgewassen (veel mest)
2. Bladgewassen (weinig mest)
3. Vruchtgewassen (veel mest)
4. Wortelgewassen (geen mest)
5. Aardappel (veel mest) Ik zelf zet die in emmers
6. Peulgewassen (geen mest> alle soorten bonen, erwten en peulen)

Dit gezegd hebbende, het is natuurlijk theoretisch hartstikke leuk maar hier gaan we ervan uit dat je dus veel verschillende groentes zet. En dat de grote van je bed precies die hoeveelheid groente oplevert waar jij en je gezin voldoende aan hebben. Mijn bedden zijn 4x1 meter dat is te klein voor mijn aardappels dus daar ga je al.

Degene die bij de lezing van Jessica Koomen zijn geweest hebben daar ook gehoord dat zij dat ietwat los heeft gelaten, maar wel rekening houdt met wat ze naast elkaar zet bv courgette (klim) en daaronder speciebonen of sla, in ieder geval iets wat niet al te veel zon nodig heeft.

Als ik na mijn aardappel nog wat kolen wil zetten die ik de grond wel extra voeding geven. Ik zelf hou wel rekening met wisselteelt, maar smokkel ook wel door middel van extra voedingstoffen toevoegen, zoals kalk, kali, koemestkorrels, compost, net wat de plan nodig heeft. Wel hou ik er rekening mee dat ik tussen de wortel gewassen (uien, Wortel, biet, pastinaak) en de nachtschade gewassen (aardappel, tomaat, paprika, aubergine)en paar jaar laat zitten (3jaar)

Combinatieteelt

Bij combinatieteelt maak je gebruik van de gunstige invloed die planten op elkaar hebben. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld uien en worteltjes. Beiden kunnen belaagd worden door een vlieg, namelijk de uienvlieg en wortelvlieg. Door beiden in één vak te zetten is er veel minder kans op deze beestjes.

Nou zie ik al mensen kijken, ja maar ik hou niet van wortels en ik ben gek op uien en nou, wij hebben dus ook dat probleem, vorig jaar hebben wij eerst een bed prei weg kunnen gooien en van de zomer gingen er 2 bedden uien er achter aan, de knoflook viel gelukkig mee. Dit jaar hebben we de prei afgedekt met een fijn mazing net, nou ja vitrage van de Ikea (Lill) dat ging super. Ondertussen staan de winteruien en de knoflook alweer boven de grond, vanaf half februari, begin maart ga ik ze weer afdekken. De vlieg is actief vanaf april ongeveer.

Aardbeienplanten trekken bijvoorbeeld witte koolvliegjes aan, een vlieg die erg schadelijk is voor koolsoorten. Zet je aardbeien dus nooit naast koolsoorten in de moestuin.

Ook een mooi voorbeeld is komkommer met dille combineren. De dille zorgt met zijn sterke geur dat schadelijke insecten uit de buurt blijven. Zo kan de komkommer veel beter doorgroeien en zal de opbrengst veel groter zijn.

Zaaiperiode per gewas

Om goed in te kunnen schatten welke groente je in kan zetten als voor-, hoofd- en nateelt heb je wel enige zaaikennis nodig. Ik moet eerlijk zeggen dat ik ook niet alles uit mijn hoofd weet. Als ik zaden bestel lees ik altijd heel goed de beschrijving online en als ik zaden in de winkel koop lees ik de informatie achterop het zakje. Overigens gaat Willem in de winkel ook zadenverkoopen aankomend seizoen. Ook zijn er verschillende zaaikalenders wij hebben ook een zaaikalender gemaakt.

Bijvoorbeeld: Zo bestaat er sla voor elk seizoen. Deze zaden hebben dan ook allemaal een andere zaaiperiode. Zomersla schiet niet snel door en wintersla is bestand tegen koudere temperaturen.

Achterop het zakje vind je niet alleen de zaaiperiode maar ook hoelang een gewas er ongeveer over doet. Belangrijk als je ze wilt inzetten als voor- of nateelt. Je kan deze periode ook vervroegen door de groente voor te zaaien, daarmee win je tijd om een gewas eerder klaar te hebben of in te zetten voor de teelt van je keuze. Bv ik zaai de sperziebonen voor de 2^e ronde voor als de tuinbonen bijna klaar zijn (zo'n 2 weken voordat de tuinbonen eruit gaan)

Ikzelf experimenteer ook wel wat, we hebben in oktober tuinbonen voor gezaaid en die staan nou al in de grond terwijl als je de "regels" volg dan mag je ze pas in februari of maart zetten, het doel is dat ik wil proberen dat ze ongeveer een maand eerder klaar zijn zodat we de luizen voor blijven.

Ik kan me voorstellen dat je zegt, wat als ik nou maar 1 of 2 plantjes wilt bv pepers of een paar kropjes sla. Wat een gedoe al dat voor zaaien. In de winkel, verkopen we ook plantjes die bij het seizoen horen zo sla je de periode van het voorkweken over, en hoef je ook geen heel zakje zaadjes te kopen. Ik zelf vind ook het voorkweken leuk om te doen.

Maar ook ik heb altijd veel te veel zaden en stekken nou hebben we natuurlijk onze plantenbieb waar we al onze stekjes in kwijt kunnen en ik heb zelf ook wel eens plantjes eruit gehaald, vorig jaar is een tree met de pompoen stekken omgevallen, waardoor er diverse plantjes geknakt waren, balen natuurlijk, maar gelukkig kon ik nog een paar plantjes uit de bieb halen. Ook gaan we in maart een zadenruilbeurs houden in samenwerking met de winkel gaan we daar een leuk evenement van maken, info volgt op het prikbord en in de nieuwsbrief.

Nou hebben we alle zaai info verzameld over wanneer we alles gaan zetten en voortrekken, natuurlijk kunnen we dat allemaal niet onthouden, ikzelf maak daar een schema van en ik als Excel junkie ga natuurlijk weer helemaal los achter de computer. Natuurlijk volstaan een notitieboekje ook. Als je nou aan de slag wilt met zo'n schema en je bent niet goed met computers, stuur dan even een mail naar het Ac emailadres, dan sturen wij een leeg schema op en kan je hem uitprinten en met kleurpotloden kan je dan ook zo'n schema

maken. Zo'n schema geeft je een mooi overzicht of je op bepaalde plekken nog een 2^e run kan doen bv na de sugar snaps heb ik stok en spekbonen gezet week 24 zouden ze klaar zijn en week 26 zouden de spekbonen erin gaan, dat betekent dat ik een aantal weken ervoor ze al ben gaan voor zaaien.

(einde mailadres)

Na het maken van de planning weet je ook welke zaden je nog nodig heb of dat je net zoals ik meestal heb, veel te veel zaden of veel te weinig tuin. Ik zet de zaden in een bak en het liefst op volgorde van zaaien.

En Dan?

Ik begin in januari met het voor zaaien van mijn Paprika's en pepers, ik schijf op natuurlijk een kaartje wat voor soort het is. Daarnaast hou ik zelf ook bij en ja je raad het al, in Excel, wanneer ik ze zet, wanneer ik ze overpot, wanneer ze de tuin of kas in gaan en ook wanneer ik begin met oogsten. Dat doe ik in zo'n zelfde schema als waar ik de planning in maak, zodat je aan het einde van het seizoen kan zien of je planning enigszins overeen komt als de planning.

Ik doe dit ondertussen al een paar jaar op deze manier waardoor ik nou een goed beeld heb wat ik na elkaar kan zetten zodat je je tuin zo productief mogelijk kan laten zijn.

Ook maak ik aantekeningen over hoe het seizoen verliep, dit vooral of het ras lekker was, of er verder problemen waren en waar we volgende keer rekening mee kunnen/moeten houden, en natuurlijk hoeveel er uiteindelijk geoogst is. Natuurlijk is geen 1 jaar hetzelfde afgelopen jaar liepen we in maart in onze korte broek en het jaar daarvoor sneeuwde het in maart.

Ik vind dit zelf een fijne manier van moes tuinieren en haal veel voldoening uit als we weer naar huis gaan met een mandje vol groenen fruit en bloemen. Wij eten bijna jaar rond van de tuin en ieder jaar leren we weer heel veel bij.

Di was de presentatie van vandaag, wil je de zaaikalender, waar ook wat info in staat over ziektes en plagen, het lege schema, of andere info over vandaag stuur dn even een mailtje naar ons.

Bedankt.